

L'acció social en les comunitats musulmanes

Recepció: 05-06-2018 / Acceptació: 05-07-2018

Resum

La diversitat religiosa en la nostra societat és una realitat innegable, i per tal d'aconseguir una millor cohesió entre tots els agents presents és imprescindible que es realitzi un treball de coneixement i de contacte mutu entre totes les parts que la conformen. Des de la comunitat islàmica es percep que hi ha molts professionals que entren en contacte amb musulmans que no entenen certs aspectes. Hi ha una feina a fer en aquest sentit per combatre la ignorància, que en el nostre context és una de les causes que porta al desacord i, moltes vegades, al malentès entre el professional i l'usuari del servei. En aquest article es donen algunes pistes per comprendre millor l'islam i per conèixer com es porta a terme l'acció social en les comunitats musulmanes.

Paraules clau

Diversitat religiosa, Cohesió social, Islam, Acció social

La acción social en las comunidades musulmanas

La diversidad religiosa en nuestra sociedad es una realidad innegable, y para conseguir una mejor cohesión entre todos los agentes presentes es imprescindible que se realice un trabajo de conocimiento y de contacto mutuo entre todas las partes que la conforman. Desde la comunidad islámica se percibe que hay muchos profesionales que entran en contacto con musulmanes que no entienden ciertos aspectos. Hay trabajo que hacer en este sentido para combatir la ignorancia, que en nuestro contexto es una de las causas que lleva al desacuerdo y, muchas veces, a un malentendido entre el profesional y el usuario del servicio. En este artículo se dan algunas pistas para comprender mejor el Islam y para conocer cómo se lleva a cabo la acción social en las comunidades musulmanas.

Palabras clave

Diversidad religiosa, Cohesión social, Islam, Acción social

Social Action in Muslim Communities

The religious diversity of our society is an undeniable reality, and if we are to arrive at a closer cohesion among all of its members a real commitment to the work of mutual outreach and understanding by all of us is essential. Among members of the Islamic community there is a perception that many of the professionals they come into contact with have little appreciation of certain aspects of their culture. There is important work to be done here to dispel ignorance, which in our context is one of the factors that lead to disagreement and in many cases to misunderstandings between the professionals and the users of the service. This article offers some clues to a better understanding of Islam and a fuller awareness of how social action is carried out in Muslim communities.

Keywords

Religious diversity, Social cohesion, Islam, Social action

Com citar aquest article:

Kichou, Najat (2018).

L'acció social en les comunitats musulmanes.

Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa, 69, 84-96

▲ L'islam

Acollint-nos a la definició d'Abdelati (2011, p. 21) la paraula *islam* es deriva de l'arrel "S-L-M", que significa pau, puresa, submissió i obediència. En el sentit religiós, la paraula islam significa "submissió a la voluntat de Déu i obediència a la seva Llei".

L'islam és la religió que confessen prop de dos mil milions de persones arreu del món. Els musulmans són els creients en Al·là com a Déu únic i en el Profeta Mohammed com a Profeta i missatger de Déu. L'islam i la seva pràctica es basen en cinc pilars principals, que són els següents:

1. *Donar fe o donar testimoni que no hi ha cap altre Déu que no sigui Al·là i que Mohammed és el seu profeta i missatger*: Aquesta és la primera acció i la més bàsica que una persona ha de realitzar per esdevenir musulmà. Amb aquesta afirmació la persona reconeix la seva absoluta creença en Al·là com a Creador únic digne de culte i reconeix la veritat transmesa per tots els seus profetes, entre els quals es troba el profeta Jesús i el profeta Muhammad com a últim dels missatgers.
2. *Salat*: el creient estableix un contacte i un enllaç al llarg del dia i ho fa a través de la "salat" o les cinc oracions estipulades que el musulmà ha de realitzar al llarg de la jornada. L'oració desenvolupa el continu record i la reverència cap a Al·là.
3. *Zakat*: és la caritat de "purificació" que el musulmà ha de donar de manera obligatòria un cop a l'any. Correspon a un petit percentatge (generalment un 2,5%) que, cada individu econòmicament capaç, ha de donar de la seva riquesa com a caritat als més necessitats, amb la finalitat d'evitar l'avarícia i prevenir que la riquesa es concentri entre uns pocs.
4. *Ramadà*: el dejuni del mes del Ramadà suposa per al musulmà que un cop a l'any i durant un mes la persona s'absté, des de l'alba fins a la posta del sol, de les necessitats bàsiques com el menjar, la beguda i el sexe. De la mateixa manera s'han d'evitar, amb més precaució, totes aquelles coses que ja s'eviten durant tot l'any com ara l'enfrontament, les paraules i discussions inapropiades, la mentida, etc. Durant aquests dies, es realitzen bones obres amb més freqüència, ja que totes les obres en aquest mes són doblement recompensades siguin bones o dolentes. En aquest mes la persona enforteix el seu costat moral i espiritual amb l'objectiu d'apropar-se més a Déu i reforçar la seva responsabilitat davant Déu.
5. *Lhaji*: es tracta del pelegrinatge que tot creient ha de fer, al menys un cop a la vida, si les seves circumstàncies econòmiques i de salut ho permeten, visitant la "Mesquita Sagrada" a la Meca amb la finalitat de dur a terme els rituals espirituals.

Aquests són els cinc pilars de l'islam a través dels quals el musulmà ha de dur a la pràctica la seva activitat espiritual i desenvolupar la consciència de Déu. A més, però, aquesta fe ha de ser completa i això és possible amb la creença del musulmà en sis aspectes principals.

1. *La creença en Al·là (Déu):* la ferma acceptació de l'existència d'Al·là. Ell és qui ha creat, qui sustenta i maneja l'Univers i tots els éssers vius; que no té cap company ni associat, que és Un, Autosuficient, no engendra ni va ser engendrat i res ni ningú se li assembla.
2. *La creença en els Àngels:* tot i ser invisibles als nostres ulls, i que només Al·là coneix la seva realitat, els musulmans han de tenir fe en la seva existència per exercir diferents funcions en el funcionament de l'Univers obeint el seu Creador.
3. *La creença en els Llibres Divins:* el musulmà creu en la revelació de Déu als seus profetes i missatgers i, per consegüent, també té creença en tots els llibres que els van ser revelats com ho són la Torà, la Bíblia.
4. *La creença en els Missatgers:* el musulmà ha de creure en tots els profetes, des d'Adam fins a Muhammad, tal com diu l'Alcorà (interpretació del significat): "Vosaltres que creieu! Creieu en Al·là, en el seu Missatger (Muhammad) en el llibre que va ser revelat al seu Missatger (Alcorà) i en el llibre que va ser revelat anteriorment. Qui no cregui en Al·là, en els seus Àngels, en els seus Llibres, en els seus Missatgers i en el Dia del Judici, s'haurà desviat profundament". (4: 136).
5. *La creença en el més enllà:* creure en una vida després de la mort suposa també creure que la vida a la Terra acabarà i totes les coses prendran una altra forma. Com també creure que els éssers humans seran ressuscitats i sortiran de les seves tombes per rebre comptes de tot el que van fer en aquest món i retre comptes¹ de les seves accions de forma justa i misericordiosa.
6. *La creença en la predestinació divina ja sigui agradable o desagradable:* és una de les creences bàsiques de l'islam. Vol dir que Al·là és el Coneixedor de totes les coses i el Creador de totes les coses; res existeix fora del seu desig i decret. Totes les criatures i esdeveniments han estat creats per la seva voluntat i res és o existeix sense que sigui per la seva voluntat².

Tots aquests punts són aspectes desenvolupats internament pel creient i formen part del llaç privat que la persona estableix amb Déu. No obstant això, ha de dur a la pràctica la seva religió en tots els aspectes de la vida, especialment quan s'entra en contacte amb les altres persones; el musulmà ha de conuiu amb respecte evitant tot comportament nociu, i ha de tenir cura de estar allunyat de qualitats com l'arrogància i l'ostentació, l'avarícia, l'odi i la rancúnia o l'enveja.

La importància de l'acció social en l'islam

L'islam incita l'ésser humà a viure en societat. Podem trobar que en diversos passatges de l'Alcorà s'elogia el fet de viure a la ciutat, en una societat en la qual estar en contacte amb la resta de persones. Trobem que les tradicions del profeta Mohammad es recullen en diverses dites en què el profeta recomana als seus companys el fet de viure a la ciutat, ja que d'aquesta manera s'evita que la persona o grups de persones visquin aïllats o marginats de la resta de la societat. Des de la perspectiva de l'islam, també es considera que el fet de viure sense estar en contacte amb més agents de la societat és motiu de llunyania de Déu. Els primers agents de societat amb qui s'ha de mantenir un bon contacte i tracte són els veïns; el profeta ha advertit, tal com recullen les narracions, que el bon musulmà ha de tenir una bona relació amb els seus veïns, com ell la tenia amb els seus veïns, i ens ha advertit que aquesta relació suposa uns determinats drets i deures entre els quals es troba el deure de respectar i d'ajudar si hi ha aquesta necessitat.

No hi ha cap societat en la qual el nivell social i econòmic de les persones sigui el mateix per a tothom; sempre hi haurà un més ric que l'altre i un més pobre que l'altre. Hi ha haurà persones amb més estudis i d'altres amb menys; hi haurà persones amb professions i d'altres amb oficis. Aquesta diferència es contempla a l'Alcorà quan Al·là diu el que es pot traduir així: "I Al·là ha afavorit els uns sobre els altres pel que fa a la provisió. Aquells als quals se'ls ha donat una posició de favor compartiran la seva provisió amb els esclaus fins al punt que no hi hagi distinció entre ells. Renegareu dels dons d'Al·là?" (16: 71³). En aquest passatge podem veure com Al·là crea els éssers humans amb diferències pel que fa a la provisió, però també adverteix que els que més tenen han de compartir els dons que Déu els ha donat amb els més desfavorits fins arribar al punt que hi hagi igualtat.

D'altra banda, una de les propietats que es considera matèria prima per entendre l'islam des d'aquesta perspectiva és que les persones només reconeixen les seves benediccions i dons que Al·là els ha donat si existeix una gradació en la nostra situació socioeconòmica. És a dir, només es percep el vertader valor de les possessions coneixent els altres extrems de les situacions; el ric no sap quin valor té el fet de tenir aquesta riquesa fins que veu que hi ha pobresa, i en altres contextos hi ha unes mancances que per a ell són insignificants; el que gaudeix de bona salut no sap que és afavorit per sobre de moltes més persones, les quals probablement no poden fer una vida normal a causa de les seves malalties i mancances de salut; el que viu en família no sabria el seu valor i la seva importància si no hi hagués persones a les quals els manca la família. I així en molts més aspectes de la vida, els dons, siguin materials o immaterials, es reconeixen per la seva millor cara. L'islam mana que cada persona valori totes les coses que té tenint en compte l'altre extrem i el que poden estar patint les persones que no tenen aquests dons. En aquest sentit, el profeta en una narració diu: "Doneu les gràcies a Déu per les benediccions i tingueu misericòrdia del flagell".

L'islam incita l'ésser humà a viure en societat

L'acció social a l'islam no ha de ser necessàriament material i no es tracta exclusivament de diners, pot ser un consell o una paraula o un simple somriure. Tal com diu el Profeta Mohammad, “el teu somriure a la cara del teu germà és caritat” o “apartar del camí alguna cosa perjudicial és caritat”. L'acció i l'activitat social a l'islam és molt àmplia: va des de la necessitat que es percep físicament i es pot solucionar aportant una ajuda material fins a un simple consell o un testimoniatge en algun acte determinat. Són coses petites i en molts contextos insignificants, però pot suposar una gran ajuda a la persona que ho rep. Moltes vegades construir la moralitat de la persona és la principal necessitat i és on l'educador o la persona que ofereix ajuda ha d'enfocar.

La generositat i la noblesa són dues de les característiques que descriuen Al·là. “Al-Karim” (el generós) i “Al-moety” (el donador). Aquests són dos dels noms i atributs de Déu, dels més propers i descriptius, que ens donen a entendre el valor que té el fet de donar i d'esforçar-nos per donar i ajudar, ja sigui a nivell econòmic, material (diners) o més aviat espiritual (orientació, consell) o qualsevol altre acte que suposa estendre la mà a algú altre.

Aquests són aspectes molt arrelats a l'islam i es contemplen en desenes de passatges i aleies de l'Alcorà. Fins al punt que el tercer pilar de la religió és la Zakat, o la caritat obligatòria, consistent en una donació econòmica, ja sigui en diners, blat, ramaderia, or, etc. En l'islam molts pecats són esborrats per la caritat. Com diu Al·là en el llibre Sagrat: “Les bones obres esborren les dolentes” (11: 114). També es percep en diverses dites del profeta el guariment de l'ànima que suposa el fet donar caritat, fet que vol motivar i acostumar els musulmans a donar.

Des de la perspectiva de la religió islàmica, la persona no viu només per a si mateixa, sinó que viu per a totes les persones i ha de ser donadora i generosa amb els altres ja sigui de manera material o espiritual

D'aquesta manera entenem que, des de la perspectiva de la religió islàmica, la persona no viu només per a si mateixa, sinó que viu per a totes les persones i ha de ser donadora i generosa amb els altres ja sigui de manera material o espiritual. El musulmà ha de posseir els valors que el facin un bon creient, ja que la moralitat és una part indivisible de la fe. Com assenyala Muhammad Eid (2018), si el creient no disposa d'una genuïna moralitat, l'adoració d'Al·là esdevé una formalitat, un ritual buit. Com s'afirma clarament a l'Alcorà: “La pietat no consisteix en el fet que inclineu el vostre rostre cap a l'Orient o cap a l'Occident, sinó que consisteix a creure en Déu i l'últim Dia, en els Àngels, en l'Escriptura i en els Profetes, a donar una part de la hisenda, per molt amor que se li tingui, als parents, orfes, necessitats, viatgers, captaires i esclaus, a fer les oracions i donar la caritat, a complir amb els compromisos contrets, a ser pacients en l'infortuni, en l'afflicció i en temps de perill” (2: 177). De la mateixa manera Muhammad Eid (2018, p. 91) subratlla que “cada un dels aspectes de l'islam és ètic en el fons”. Els ensenyaments del Profeta Muhammad (la pau sigui amb ell) fan èmfasi que la fe ha de manifestar-se en modals i accions, repercutint positivament en la vida de l'individu i de la societat. N'és un exemple la següent dita del Profeta: “Cap de vosaltres tindrà fe fins que desitgi per al seu germà el que desitja per a si mateix”.

Com s'articula l'acció social en l'islam

Segons la UCIDE⁴ i l'Observatori Andalusí, a finals del 2017 hi havia 1,95 milions de musulmans a tot Espanya. Les estadístiques assenyalen que hi ha hagut un augment de l'1,4% des de l'any anterior amb un total d'1,4 milions a final del 2016. D'aquesta manera, la comunitat musulmana passa a representar, aproximadament, el 4% de la població total d'habitants a Espanya.

El mateix informe revela que aproximadament el 57% (1,1 milions) d'aquest total són musulmans estrangers residents al país, davant del 43% de nacionalitat espanyola (834.058). Un percentatge que ha vist un considerable augment en comparació amb els anys anteriors a causa del respectiu augment de les persones espanyoles que abracen la religió (24.440 habitants en l'últim informe) i els qui obtenen la nacionalitat espanyola (309.708 a finals del 2017, segons el mateix informe).

De les dades exposades en l'informe també es desprèn que, entre els espanyols, hi ha hagut un increment en el nombre de fills, néts i besnèts de musulmans, és a dir, ja nascuts a Espanya, que han passat de ser el 53,6% el 2016 a representar el 64,7% del total de musulmans espanyols el 2017.

Pel que fa a Catalunya, el total d'habitants musulmans és del 522.113, dels quals 331.244 són estrangers i 190.869 són de nacionalitat espanyola. Es troben repartits per totes les localitats de la comunitat autònoma, tot i que la major concentració es troba a la ciutat de Barcelona amb un 62,9% del total de musulmans i musulmanes.

Aquesta comunitat musulmana, tal com recull l'informe, ha constituït un total de 1.630 entitats en tot l'Estat espanyol, 323 de les quals es troben a Catalunya. Entenem com a entitats totes aquelles mesquites les quals no només són entitats de culte sinó també un espai d'aprenentatge i intercanvi cultural; com també ho són les associacions confessionals i no confessionals que la comunitat musulmana constitueix per trobar el seu espai i donar una resposta a les necessitats que la comunitat mostra i que no són cobertes en el seu context.

Tot i compartir molts objectius d'inclusió i integració de la comunitat en el conjunt de la societat, d'aquestes entitats n'hi ha de més i menys concretes, és a dir, algunes treballen en un àmbit concret i d'altres treballen amb la comunitat en general en tot el que calgui. N'hi ha que, atesa la seva situació geogràfica, tenen molts més usuaris que unes altres i, per tant, es troben amb més situacions que requereixen una intervenció social.

Cal remarcar que el treball i les activitats que es realitzen per totes les entitats islàmiques per a la inclusió i la cohesió social tenen la mateixa importància, ja que per molt petita que pugui semblar una acció des de fora, per a les per-

sones a les quals es dona un cop de mà té molt valor. Tanmateix, com que no podem recollir totes les actuacions de totes les entitats de la comunitat, hem parlat amb tres organitzacions que, ja sigui pel volum de feina, el nombre d'usuaris que atén o la seva situació geogràfica, té una extensa experiència en acció social, sense menystenir la resta d'organitzacions.

Dues d'aquestes entitats comparteixen molts aspectes i tenen moltes semblances en la seva activitat social pel que fa a destinataris i prioritats d'actuació, ja que totes dues treballen en àmbit internacional i porten la seva acció social a països que pateixen crisis i emergències humanitàries especials que requereixen una actuació immediata. Una d'aquestes organitzacions és Islamic Relief, una organització fundada el 1984 i que actualment compta amb una seu i un equip de treball a Barcelona. Basats en els principis islàmics, l'ONG atén totes les persones que necessiten d'un ajut, siguin musulmanes o no, sense cap tipus de distinció. S'enfoquen en els països que estan en una situació d'emergència com a principal eix de treball, ja que es tracta d'una necessitat extrema a la qual no s'està donant resposta, com són els casos de Síria, Iemen, Palestina, Myanmar, etc. L'altra activitat principal en què treballa aquesta organització és l'apadrinament d'orfes; compta amb 59.000 orfes apadrinats en més de trenta països. A més, treballen en programes de proveïment d'aigua en àrees on no hi ha accés a l'aigua potable, i en el mes de Ramadà proporcionen paquets d'aliments a famílies necessitades.

Islamic Relief treballa per a qualsevol persona que es trobi amb necessitats, sigui musulmana o no, es trobi en un context proper o llunyà, realitzant programes sostenibles per empoderar les comunitats més vulnerables.

La segona d'aquestes entitats amb què hem pogut parlar, i que té una dinàmica molt semblant a Islamic Relief, és Human Appeal, una organització sense ànim de lucre que va néixer el 1991 al Regne Unit amb l'objectiu de proporcionar ajuda i desenvolupament internacional als qui més la necessiten. Amb oficina a Barcelona i activitats a tot Espanya, a Human Appeal es treballa per salvar vides, fer minvar la pobresa i transformar i capacitar comunitats locals mitjançant la defensa humanitària. Tenint en compte els valors i principis islàmics, centren les seves accions principalment a atendre els més vulnerats actuant en països que es troben en guerra como ara Síria, Iemen, etc., tot aportant ajuda en alimentació, educació, salut, apadrinament d'orfes, etc. I, de la mateixa manera, treballa en contextos més propers atenent tota persona necessitada o que es troba en una situació que requereix intervenció social.

Tant Islamic Relief com Human Appeal són entitats de referència per a la comunitat musulmana a Catalunya i a Espanya, en tant que acció social i ajuda humanitària. Un dels aspectes pels quals destaquen les dues organitzacions en el nostre context és el moviment i la motivació de la població jove per a la realització de voluntariats en les activitats i esdeveniments que organitzen. La participació del sector jove en les seves activitats dona peu al fet que la població es mostri més predisposada i, a la vegada, més entrenada i prepara-

da per actuar en situacions que requereixen intervenció social, per dirigir les persones necessitades i derivar els casos que es troben en el seu context als serveis socials o a entitats que actuen en l'àmbit social.

En tercer lloc, cal posar en valor la feina que es du a terme des de les comunitats musulmanes locals, on s'atén un gran nombre de casos i situacions relacionats amb l'acció social. En el Centre Cultural Islàmic Català⁵, per exemple, més del 80% de les consultes i casos de persones que acudeixen al centre diàriament són de caràcter social.

Gran part dels casos de caire social que es reben al centre són de persones que no disposen de la documentació de residència en el país i, per tant, es veuen privades de molts serveis als quals no poden accedir. D'aquesta manera, principalment s'orienta aquestes persones, ja sigui cap a allotjaments on poden estar-s'hi o oferint un servei de consulta jurídica amb una advocada que resol tots els seus dubtes legals en el centre gratuïtament. L'orientació també pot ser acadèmica o adreçada a estudiants que necessiten trobar un pis per compartir, especialment per a noies, que acostumen a cercar pisos compartits només amb noies musulmanes.

Un altre servei que el centre cobreix és el menjar. Independentment de la situació econòmica de l'entitat, no se li tanca la porta a cap persona que s'adreci al centre demanant alimentació, sense donar importància a la seva procedència, religió o qualsevol altra característica personal, ja que com diu el Profeta Mohammad "en tot fetge humit hi ha caritat", és a dir, cada ésser viu es mereix la caritat si la necessita. De la mateixa manera que no se li nega menjar a ningú, també s'acull tothom que necessiti quelcom per protegir-se del fred. Així doncs, a qualsevol persona que entra al centre demanant roba o una manta, sempre se l'hi proporciona perquè no romangui en situació de necessitat.

Un dels temes més atesos al centre és el conflicte entre matrimonis. S'ofereix una mediació familiar i matrimonial, ja sigui entre la parella o entre altres membres d'una família. Un dels conflictes que més es donen és el conflicte entre pares i fills adolescents, els quals sovint es troben amb problemàtiques d'identitat personal i es dona un xoc generacional entre ells, i els adolescents acaben deixant la casa o el nucli familiar. La majoria de vegades són els pares els qui donen el pas i acudeixen a demanar ajuda per tornar a tenir estabilitat familiar. L'altra problemàtica en què sovint s'intervé és aquella en què s'anul·la la guarda dels fills als pares, i aquests acudeixen a l'entitat per demanar ajuda. El centre, de la seva part, es posa en contacte amb els serveis socials que porten el cas i es treballa conjuntament perquè la situació millori i s'arribi a una solució que afavoreixi totes els membres del nucli familiar.

D'altra banda, el centre realitza activitats socials fora del mateix centre adreçades tant a musulmans com a no musulmans en el marc de cobrir les necessitats socials en la societat. D'aquesta manera, un cop a l'any es du a

Cal posar en valor la feina que es du a terme des de les comunitats musulmanes locals, on s'atén un gran nombre de casos i situacions relacionats amb l'acció social

terme l'anomenada "campanya del fred" amb la qual el centre proporciona, amb els seus propis mitjans i gràcies a les donacions, mantes i sopa calenta a totes les persones sense llar que dormen als carrers de Barcelona protegint-se amb cartrons sota els ponts.

En la mateixa línia d'activitats externes, el centre organitza una visita mensual als centres penitenciaris proporcionant als interins totes les consultes que puguin tenir sobre aspectes religiosos. També se'ls assegura la celebració de les festes religioses com ara el Ramadà i la festa de la seva finalització, proporcionant llibres que vulguin llegir i aliments típics del mes que els centres no acostumen a oferir, com ara els dàtils. Malgrat que poden semblar accions petites, cobreixen una mancança que té la persona, la qual agraeix que li sigui coberta.

Pel que fa a l'àmbit de l'educació, el centre es troba en contacte constant amb quatre centres de menors en els quals s'organitzen reunions periòdiques amb els responsables i els educadors socials amb la finalitat de resoldre tots els dubtes que puguin tenir a l'hora de tractar amb els menors amb què treballen.

D'altra banda, hi ha professors d'escoles i instituts de la ciutat que acudeixen a entitats com el Centre Cultural Islàmic Català per dialogar sobre diverses problemàtiques i complicacions amb les quals es troben en la seva activitat laboral diària amb els estudiants musulmans i musulmanes. De la mateixa manera ho fa el Consorci d'Educació de Barcelona, que sovint orienta casos als centres islàmics d'alumnes que arriben a un atzucac en alguns aspectes de la seva vida, o bé es veuen en problemes amb els professors o amb els centres educatius per aspectes religiosos i/o culturals per tal de treballar conjuntament i millorar la situació. En altres casos, el Consorci o els mateixos centres educatius envien grups de professors per tal de fer un treball teòric que ajuda els docents a portar una millor pràctica amb els alumnes i les famílies, ja que entenen millor alguns aspectes que possibiliten la integració i la cohesió social dins i fora dels centres educatius.

I, en l'àmbit de salut, algunes entitats islàmiques estableixen contacte amb diversos hospitals amb els quals es treballa perquè els més desfavorits puguin rebre el tractament necessari. De vegades cal fer intervencions directes de part de l'hospital amb persones derivades per les entitats i, altres vegades, l'acció social la realitza l'organització islàmica directament amb la persona. Això és possible gràcies als acords de col·laboració als quals s'arriba amb hospitals per tal de poder realitzar aquest tipus d'accions socials en aquest àmbit. En aquest últim punt, per exemple, el Centre Cultural Islàmic Català durant tot el mes de Ramadà proporciona el menjar als acompanyants de pacients que passen tot el dia a l'hospital i que, quan arriba l'hora de trencar el dejú, els és difícil de trobar on poder menjar. Altres persones i entitats proporcionen roba a les mares, que moltes vegades vénen d'altres països per acompanyar els fills per rebre el tractament i es troben soles al país.

Hi ha entitats religioses musulmanes que en la seva activitat habitual, centra majoritàriament a impartir classes de llengua àrab i de religió a infants i a joves, miren de tenir cura de no excloure cap nen o nena, de forma que tenen una especial atenció amb els estudiants orfes o amb estudiants la família dels quals no disposa de recursos, motivant-los a anar a les classes, excursions, campaments i tota mena d'activitats sense preocupar-se de pagar les quotes, que la resta de famílies sí poden pagar, per tal de no estar exclosos. De la mateixa manera se'ls proporciona tota l'ajuda necessària perquè en els centres educatius habituals no tinguin problemes acadèmics ni personals.

Pel que fa a l'acció social, ens trobem que la comunitat musulmana (individus i entitats) col·labora en algunes activitats que es realitzen en diversos àmbits tot aportant ajuda i donant un cop de mà tant al personal que realitza el treball social com als més desfavorits, que són receptors d'aquestes mateixes activitats. Algunes d'aquestes accions, per exemple, són la recollida de joguines per Nadal per als infants necessitats, contribuir amb associacions, federacions de veïns i altres organitzacions, col·laborar en la recollida d'aliments per al banc d'aliments i la Creu Roja, etc.

En definitiva, l'acció social a la comunitat musulmana s'articula de diverses maneres i té com a prioritat principal atendre les necessitats dels més desfavorits. Aquesta acció es basa en els principis i valors islàmics de la conservació i el desenvolupament de la humanitat, independentment de les característiques individuals de la persona atesa. D'aquesta manera s'atenen les situacions vinculades amb musulmans i no musulmans amb igualtat de condicions prioritzant les situacions extremes com ara crisis humanitàries, països en guerra i altres condicions que requereixen ajuda. Aquestes accions es duen a terme tant des de les mateixes entitats islàmiques com a través de col·laboracions amb els serveis socials i altres organitzacions i comunitats.

Què cal tenir present a l'hora d'acompanyar una persona musulmana que hagi de ser atesa pels serveis socials

Des de la comunitat musulmana, a l'hora d'atendre una persona que hagi de rebre el servei dels serveis socials s'han de tenir en compte diversos aspectes. En primer lloc, considerem que és molt important que, per part de la persona que atén, es faci una rigorosa valoració de la situació. És molt important valorar el cas i entendre la situació que es presenta, però també és important fer una bona valoració perquè sovint la persona no necessita una ajuda econòmica però sí necessita que se li estengui una mà que l'ajudi a tractar un problema que, possiblement, va més enllà del material. La necessitat pot tenir un caràcter diferent i, per tant, la resposta també hauria de ser diferent. Per exemple, a una persona que mostra dificultats comunicatives i

necessita ajuda d'acompanyament i traducció, probablement li aniria molt bé tenir una persona que li ofereixi aquesta ajuda i l'acompanyi a tot arreu. El professional que atén aquesta situació ha de veure que la persona usuària sortiria beneficiada si, a més, se li fa orientació a un curs de llengua per tal de desenvolupar aquesta habilitat per si sola. Els serveis socials han de tenir un caràcter més ampli, que vagi més enllà de l'ajuda material, ja que moltes vegades la persona no necessita el peix sinó la canya.

Els professionals que treballen en els serveis socials no han de tenir prejudicis ni s'han de veure afectats per moltes etiquetes socialment conegudes que no fan més que estigmatitzar una part de la societat, la qual cosa no fa possible la cohesió i la integració social

Un dels aspectes més importants a tenir present a l'hora d'atendre una persona que hagi de rebre serveis socials és saber com ajudar-la perquè no torni a necessitar la mateixa ajuda. És a dir, la satisfacció per l'ajuda que li proporcionem en un primer moment ha d'anar directament relacionada amb el fet que la persona assumeixi prou autonomia per poder solucionar aquest problema per si sola si es torna a produir, sense negar-li ajuda si la sol·licita.

D'altra banda, els serveis socials han de garantir la igualtat d'accés a tothom. En aquest sentit, és important que arribin a les persones que tenen vergonya de demanar suport. Ens referim a persones que tenen considerables necessitats però que no accedeixen als serveis socials per vergonya o per por d'ésser rebutjades. En aquests casos són els serveis socials els que han d'indagar i fer la feina per garantir que hi ha igualtat d'accés i atenció.

Un altre punt que considerem que és important que els professionals dels serveis socials tractin a l'hora d'atendre una persona de la comunitat musulmana són els prejudicis. Pensem que els professionals que treballen en els serveis socials no han de tenir prejudicis ni s'han de veure afectats per moltes etiquetes socialment conegudes que no fan més que estigmatitzar una part de la societat, la qual cosa no fa possible la cohesió i la integració social. És molt perillós etiquetar les persones i classificar-les pensant en unes determinades característiques o bé fer cas de les etiquetes que la nostra societat té en relació amb alguns col·lectius. No es pot classificar les persones per si reuneixen unes característiques o unes altres, ni pel seu aspecte físic, ni per la seva procedència, ni la seva religió ni cap altra peculiaritat. És imprescindible que des dels serveis socials o des de la mateixa persona que tracta un cas acompanyi la persona pel que és i no pel que pot semblar segons uns determinats indicis.

És imprescindible que els professionals coneguin la cultura i la religió islàmica per tal d'entendre molts aspectes que presenten els usuaris dels serveis socials i perquè l'acció social sigui més satisfactòria

Des de la comunitat musulmana s'aconsella als treballadors dels serveis socials que siguin professionals que treballin amb neutralitat oferint un servei sense tenir en compte si qui el rep és d'una manera o d'una altra. El més important del treball en l'acció social és que els professionals coneguin amb qui estan tractant per tal de donar la resposta més adient a la necessitat. És imprescindible que els professionals coneguin la cultura i la religió islàmica per tal d'entendre molts aspectes que presenten els usuaris dels serveis socials i perquè l'acció social sigui més satisfactòria. Això només serà possible si els treballadors i treballadores i totes aquelles persones i entitats que realitzen accions socials accedeixen al coneixement realitzant estades en les

entitats de la comunitat musulmana i resolent els dubtes que tinguin en relació amb la comunitat. D'aquesta manera, s'obté un major coneixement de les característiques d'aquesta comunitat i es desenvolupa un major nivell de respecte a l'hora d'atendre persones que necessiten atenció. El diàleg i el fet de compartir coneixement és una tasca que afavoreix la persona que realitza l'acció i també fa que l'acció social sigui més satisfactòria.

Conclusions

Com ja hem vist al llarg d'aquest article, a Espanya i a Catalunya hi ha un important número de musulmans els quals, malgrat ser una minoria, constitueixen una comunitat que treballa per a la conservació de la seva pràctica religiosa i la seva cultura, i ho fa a través d'institucions, federacions i associacions que s'ocupen de les preocupacions dels integrants de la comunitat musulmana.

Malgrat que la feina principal de la majoria de les entitats islàmiques se centra en la religió, la cultura i l'idioma, els valors islàmics promouen que tot musulmà ha de donar un cop de mà a qui ho necessiti, malgrat que no confessi la religió islàmica. Per aquest motiu, les entitats islàmiques desenvolupen projectes d'acció social adreçats a l'ajuda dels més necessitats. Aquesta acció social es realitza de dues maneres. Per una banda, hi ha les activitats que les entitats tenen prèviament preparades i que van dirigides a cobrir una necessitat específica i socialment visible. Per altra banda, hi ha les accions que es duen a terme de forma diària destinades a donar resposta a necessitats puntuals o de persones que no participen en cap programa en concret però acudeixen a les entitats islàmiques perquè aquestes els proporcionin una ajuda i/o solució a la seva situació.

Des de la comunitat islàmica es percep que hi ha molts professionals que entren en contacte amb musulmans quan encara no entenen alguns aspectes bàsics, ja siguin professors/es, educadors/es socials, treballadors/es socials, personal de l'administració pública, etc. I pensem que hi ha una feina a fer en aquest sentit per combatre la ignorància, que en el nostre context és una de les causes que porta al desacord i, moltes vegades, al malentès entre el professional i l'usuari del servei. L'entesa només serà possible quan els professionals coneguin millor el seu usuari i les peculiaritats de la seva religió i cultura.

Així, creiem que en la nostra societat hi ha dues feines a fer. La primera correspon a les entitats islàmiques, les quals han de fer més i millor feina de presentació de la seva cultura i religió en el seu context més proper, obrir les portes de la seva entitat i difondre els valors que es treballen en les seves organitzacions. La segona correspon a la resta de la societat, especialment els professionals que entren en contacte diari amb musulmans, els quals han

d'acudir a aquestes entitats, ja sigui en els períodes de portes obertes i en les activitats que les entitats organitzen o bé en qualsevol altre moment puntual per demanar informació i saber-ne més o bé per demanar assessorament en algun assumpte en concret que té a veure amb la comunitat, tal com ho fan, per exemple, molts professors que es troben amb problemes amb els seus alumnes o els treballadors socials que no entenen certes coses dels seus usuaris.

La diversitat religiosa en la nostra societat i el nostre entorn és una realitat innegable. És una realitat que no es pot evitar i, per tal d'aconseguir una millor cohesió entre tots els agents, és imprescindible que es realitzi un treball de coneixement i de contacte mutu entre totes les parts que la conformen.

Najat Kichou
Centre Cultural Islàmic Català
nususakichou@gmail.com

Bibliografia

Abdelati, H. (2011). *Llums sobre l'islam*. Barcelona: Centre Cultural Islàmic Català.

Muhammad Eid, H. (2018). *¿Existe Dios?, perspectiva islàmica Vs. Perspectiva atea*. Barcelona: Centre Cultural Islàmic Català.

Observatorio Andalusi (2018). *Estudio demográfico de la población musulmana*. Recuperat de: <http://ucide.org/es/content/estudio-demogr%C3%A1fico-de-la-poblaci%C3%B3n-musulmana-6>

Human Appeal (2017). Programas y operaciones globales. Informació disponible a: <https://humanappeal.es/sobre-nosotros/>

Islamic Relief. Entrevista a Wafae Mousaoui, responsable de l'entitat. Informació disponible a: <https://www.islamic-relief.es/>

-
- 1 Cal destacar en aquest punt que tota persona serà jutjada per allò que ha fet i no ha fet tenint en compte la informació de la qual va disposar en aquesta vida. Els qui no hagin tingut accés a la veritat o no hagin tingut la capacitat d'entendre-la seran jutjats en conseqüència. Déu no responsabilitza les persones a les quals no ha arribat el missatge.
  - 2 Això no significa que la persona no hagi de moure res a la seva vida, ja que tot està predestinat. La persona, a l'islam, gaudeix del lliure albir i pot dirigir les seves accions i prendre decisions per si mateixa, amb la creença que Déu coneix perfectament quines seran les seves eleccions i accions a la vida.
  - 3 Traducció de l'Aleia o passatge número 71 de la Sura número 16 de l'Alcorà, anomenada Annahl (L'abella).
  - 4 Unió de Comunidades Islàmicas de España.
  - 5 Entitat de referència per a la comunitat musulmana a Barcelona i a Catalunya per la seva ubicació cèntrica i per la dimensió del treball que realitza. <http://www.ccicbcn.com>. Informació extreta d'una entrevista al director del Centre Cultural Islàmic Català, Salim Benamara.
-